

Související ustanovení:

§ 3 – vymezení některých pojmů, § 4 – informace v reklamě, § 5 – předmluvní informace, § 6 – smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, § 22 – společná ustanovení, příloha č. 2, 3 a 5

Související předpisy:

§ 12 zák. o ochraně spotřebitele, – zák. o platebním styku, – § 25 odst. 4 zák. č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitosti, – § 55 zákonného opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí

Z literatury:

EVROPSKÁ KOMISE. *Guidelines on the application of Directive 2008/48/EC (Consumer Credit Directive) in relation to costs and the Annual Percentage Rate of charge* [online]. 2012.

KOREC, E. *Roční procentní sazba nákladů a její nepřesná definice v zákoně*. Středoškolská odborná činnost. Praha, 2013.

MINISTERSTVO FINANCÍ. *Spotřebitelský úvěr: Často kladené dotazy* [online]. Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/spotrebitelesky-uver/casto-kladene-dotazy>>.

VACEK, L. Novela zákona o spotřebitelském úvěru. *Obchodněprávní revue*, 2013, č. 3.

VACEK, L. Obezřetnost je u spotřebitelských úvěrů na místě. *Právo a rodina*, 2011, 13(6).

VOCÍLKA, A. Vratké číslo RPSN. *FOND SHOP*, 2014, č. 7.

§ 11

Odstoupení od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr

(1) Spotřebitel může od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, odstoupit bez uvedení důvodů ve lhůtě 14 dnů ode dne uzavření této smlouvy. V případě, že tato smlouva neobsahuje informace stanovené v § 6 odst. 1, lhůta pro odstoupení neskončí dříve, než 14 dnů poté, kdy věřitel spotřebiteli chybějící informace poskytne v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat.

(2) Od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, lze odstoupit podle odstavce 1 písemně, a to v souladu s informací uvedenou v této smlouvě o právu na odstoupení. Lhůta pro odstoupení je považována za zachovanou, je-li odstoupení odesláno věřiteli v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat nejpozději v poslední den lhůty.

(3) Došlo-li k odstoupení podle odstavce 1, je spotřebitel povinen věřiteli bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů ode dne odeslání odstoupení, zaplatit jistinu. V tomto případě je spotřebitel povinen zaplatit věřiteli úrok ve výši, na kterou by věřiteli vznikl nárok, pokud by k odstoupení od smlouvy nedošlo, a to za období ode dne, kdy byl spotřebitelský úvěr čerpán, do dne, kdy je jistina splacena. V případě odstoupení spotřebitele od této smlouvy nemá věřitel právo požadovat po spotřebiteli žádné další plnění, s výjimkou náhrady nevratných poplatků zaplacených věřitelem orgánům veřejné správy nebo jiným osobám pověřeným výkonem veřejné správy.

(4) Pokud věřitel nebo třetí osoba na základě smlouvy mezi třetí osobou a věřitelem poskytuje doplňkovou službu související se smlouvou, ve které se

sjednává spotřebitelský úvěr, okamžikem odstoupení od této smlouvy zaniká i smlouva o doplňkové službě. Věřitel je povinen bez zbytečného odkladu informovat třetí osobu o tom, kdy k odstoupení od smlouvy došlo.

(5) Má-li spotřebitel právo na odstoupení od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, podle tohoto zákona, nepoužijí se ustanovení o právu na odstoupení od smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku⁴⁾ nebo od smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory⁵⁾.

⁴⁾ § 54c zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁾ § 57 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

K § 11

1. Oproti zák. č. 321/2001 Sb. zavádí § 11 zcela nové právo spotřebitele vyvázat se ze sjednaného závazku v určité krátké lhůtě od jeho sjednání. Institut takového „lhůty na vychladnutí“ (anglicky „cooling-off period“) se do českého právního řádu dostal především v souvislosti s transpozicí evropských předpisů na ochranu spotřebitele, tedy zejména směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, popřípadě směrnice CRD promítnuté do § 1820 a násl. obč. zák. (viz zejména § 1829 obč. zák.).

2. Zatímco v případě distančního marketingu je smyslem takové ochranné lhůty umožnit spotřebiteli vyvázat se zejména z kupní smlouvy týkající se zboží, které neměl možnost před uzavřením smlouvy vidět a popřípadě vyzkoušet, a u smluv uzavíraných mimo obchodní prostory kompenzovat moment překvapení, kdy ke sjednání smlouvy došlo v místě, kde by to jinak spotřebitel nečekal, v případě spotřebitelského úvěru sice oba tyto momenty (nemožnost vyzkoušet zboží, sjednání smlouvy mimo obchodní prostory) mohou chybět, resp. nemusí hrát podstatnou roli, přesto považoval evropský zákonodárce za nutné umožnit spotřebiteli vyvázat se bez sankce ze sjednaného závazku, aby měl spotřebitel s ohledem na závažnost rozhodnutí se zadlužit možnost toto své rozhodnutí ještě přehodnotit. To platí o to výrazněji v případě, kdy spotřebiteli nebyly řádně poskytnuty všechny předmluvní informace, které jsou k učinění zodpovědného rozhodnutí nezbytné. Bod 34 úvodních ustanovení CCD v této souvislosti výslovně odkazuje na směrnici DMD a na nezbytnost upravit právo na odstoupení od smlouvy bez sankcí a bez povinnosti předložit zdůvodnění s cílem sblížit postupy pro výkon práva na odstoupení od smlouvy v podobných oblastech za podobných podmínek.

3. V rámci principu odpovědného úvěrování, který se prolíná celým zákonem o spotřebitelském úvěru, je tak spotřebiteli i ve fázi bezprostředně následující po uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru dána možnost přehodnocení vlastního rozhodnutí čerpat spotřebitelský úvěr a případně se i *ex post* z takového závazku v zásadě bez jakýchkoliv sankcí vyvázat. Stejně tak však předmětné ustanovení

kromě možnosti nezadlužovat se vůbec nabízí spotřebiteli také určitý dodatečný prostor pro zjišťování (případně dokončení zjišťování) dalších nabídek na trhu a vybraní úvěrového produktu, který ještě lépe vyhovuje jeho potřebám a finanční situaci.

K odst. 1

4. V tomto ustanovení je zakotveno základní právo spotřebitele vyvázat se vlastním jednostranným právním jednáním – odstoupením od smlouvy – z již uzavřené smlouvy o spotřebitelském úvěru. Obecně podle § 2001 obč. zák. (obdobně jako dříve podle § 48 odst. 1 zák. č. 40/1964 Sb.) platí, že od smlouvy je možné odstoupit, ujedná-li si to strany nebo stanoví-li tak zákon. V tomto případě se tedy jedná o právo na odstoupení od smlouvy vyplývající ze zákona, bez ohledu na to, že podle § 6 odst. 1 ve spojení s odst. 1 písm. n) přílohy č. 3 k zákonu o spotřebitelském úvěru je informace o právu na odstoupení od smlouvy o spotřebitelském úvěru a lhůtě, během níž může být toto právo vykonáno, povinnou informací, která musí být ve smlouvě o spotřebitelském úvěru vždy obsažena. Toto právo má tudíž spotřebitel i tehdy, pokud informace o něm není ve smlouvě vůbec obsažena.

5. Spotřebitel nemusí toto své právní jednání žádným způsobem zdůvodňovat. Pokud jej jakkoliv odůvodní, nepřísluší věřiteli případné odůvodnění jakýmkoliv způsobem posuzovat.

6. Lhůta pro odstoupení od smlouvy je stanovena jako čtrnáctidenní a v souladu s § 605 obč. zák. (dříve § 122 odst. 1 zák. č. 40/1964 Sb.) počíná běžet dnem následujícím po uzavření smlouvy. V případě smlouvy o úvěru podle § 2395 obč. zák. (dříve § 497 obch. zák.) tedy okamžikem jejího sjednání, v případě smlouvy o zápůjčce podle § 2390 obč. zák. (resp. smlouvy o půjčce podle § 657 zák. č. 40/1964 Sb.) počíná běžet okamžikem faktického poskytnutí peněžních prostředků spotřebiteli, neboť se jedná o tzv. reálný kontrakt. Označení „lhůta“ v tomto případě odpovídá i terminologii občanského zákoníku, který používá označení lhůta pro časový úsek stanovený k uplatnění práva u druhé strany, popř. u jiné osoby, anebo u soudu nebo jiného příslušného orgánu. Jelikož zákon o spotřebitelském úvěru neobsahuje výslovnou zmínku o tom, že marným uplynutím této lhůty právo spotřebitele na odstoupení od smlouvy zaniká, v souladu s § 654 odst. 1 obč. zák. je nutné na tuto lhůtu pohlížet jako na lhůtu promlčecí.

7. Čtrnáctidenní lhůtu pro odstoupení od smlouvy ze strany spotřebitele není možné zkrátit, a to ani dohodou stran. Věřiteli však nic nebrání dohodnout se spotřebitelem delší lhůtu pro odstoupení od smlouvy. Pro dobu, která by přesahovala zákonnou 14denní lhůtu, by pak bylo možné sjednat i jiný postup pro uplatnění práva pro odstoupení než takový, který je stanoven v § 11 odst. 2 a 3. V tomto případě už by se totiž nejednalo o právo na odstoupení od smlouvy vyplývající ze zákona, ale o právo založené dohodou stran.

8. Pokud smlouva o spotřebitelském úvěru neobsahuje některé z informací stanovených v § 6 odst. 1, tedy informace uvedené v příloze č. 3 k zákonu o spotřebitelském úvěru, lhůta pro odstoupení od smlouvy se prodlužuje o dobu, po kterou

trvá protiprávní stav a neskončí běžet dříve než 14 dnů poté, kdy věřitel poskytne spotřebiteli chybějící informace. Zákon č. 43/2013 Sb. upřesnil, že doplnění informací se musí dít ve stejné podobě, v jaké mají být informace obsaženy ve smlouvě samotné, tedy v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat.

9. Za poskytnutí informací je třeba považovat pouze poskytnutí správných údajů. Pokud ve smlouvě je nějaký údaj obsažen, ale v nesprávné výši (např. údaj o RPSN), hypotéza uvedená v § 11 odst. 1, tedy že smlouva neobsahuje některé informace, se také uplatní.

10. Prodloužení lhůty pro odstoupení od smlouvy je vedle práva spotřebitele domáhat se podle § 8 úročení diskontní sazbou vyhlášenou Českou národní bankou další závažnou soukromoprávní sankcí za porušení povinnosti věřitele týkající se náležitostí smlouvy o spotřebitelském úvěru. V praxi se sice toto prodloužení může jevit jako nadbytečné, neboť ekonomicky může být pro spotřebitele výhodnější domáhat se právě úročení diskontní sazbou podle § 8 a v případě, že má k dispozici peněžní prostředky, též předčasného splacení spotřebitelského úvěru podle § 15, s ohledem na přímý dopad odstoupení od smlouvy o spotřebitelském úvěru na případné doplňkové služby podle § 11 odst. 4 může mít i uplatnění tohoto práva své opodstatnění a výhody.

11. Postup pro uplatnění práva na odstoupení od smlouvy je upraven v § 11 odst. 2, důsledky jeho uplatnění pak v § 11 odst. 3 a 4. Jsou-li tyto podmínky splněny, věřitel nemůže spotřebiteli v uplatnění jeho práva žádným způsobem bránit, anebo jej podmiňovat splněním nějakých dalších podmínek.

K odst. 2

12. V tomto ustanovení je upraven způsob, jakým může spotřebitel právo na odstoupení od smlouvy o spotřebitelském úvěru zakotvené v § 11 odst. 1 uplatnit. Ustanovení § 11 odst. 2 vyžaduje, aby bylo jednání spotřebitele učiněno v písemné formě (viz výklad k § 6 odst. 1). Současně zákon v souladu s čl. 14 odst. 3 CCD vyžaduje, aby byl tento úkon učiněn v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat [viz podrobný výklad k § 3 písm. j)]. Z písemné formy vyplývá, že tak nestačí ústní či telefonické odstoupení od smlouvy, ani prostý e-mail. Požadavky na písemnou formu splňuje e-mail vybavený zaručeným elektronickým podpisem. Podle čl. 14 odst. 3 písm. a) CCD je ponecháno na členských státech, aby jejich vnitrostátní předpisy stanovily způsob pro uplatnění práva na odstoupení od smlouvy, který je prokazatelný podle vnitrostátního práva. Tuzemský zákonodárce považoval za prokazatelný způsob právě písemnou formu, takže tento požadavek je plně v souladu s příslušným ustanovením směrnice CCD.

13. Lhůta pro odstoupení od smlouvy je podle § 11 odst. 1 stanovena jako 14denní. Přestože se jedná o lhůtu, kterou lze jinak považovat za hmotněprávní (je to lhůta pro uplatnění práva), z § 11 odst. 2 věty druhé vyplývá, že lhůta je zachována i tehdy, je-li její poslední den odstoupení věřiteli odesláno (obdobně viz též např. § 1818 obč. zák.). Odstoupení tak může být věřiteli doručeno i později, až po

uplynutí lhůty, k řádnému uplatnění práva na odstoupení postačuje spotřebiteli jeho včasné odeslání.

14. Pro běh lhůty je relevantní též § 607 obč. zák. (dříve § 122 odst. 3 zák. č. 40/1964 Sb.), podle kterého je v případě, kdy poslední den lhůty připadne na sobotu neděli nebo svátek, posledním dnem lhůty pracovní den nejbližší následující.

15. Ustanovení § 11 odst. 2 předpokládá, že spotřebitel uplatňuje právo na odstoupení od smlouvy v souladu s informací uvedenou ve smlouvě o spotřebitelském úvěru. Taková informace nemůže právo spotřebitele vyloučit nebo omezit (např. stanovením, že odstoupení je nutné donést osobně v pracovní den na jedinou pobočku věřitele na druhém konci České republiky, než kde má spotřebitel bydliště). Taková informace může pouze zpřesnit, na kterou adresu by měl spotřebitel svůj písemný úkon adresovat, tedy zda to má být např. na adresu sídla věřitele, nebo pobočky, na které smlouvu o spotřebitelském úvěru sjednával, apod. Pokud spotřebitel zaslal odstoupení na jinou adresu věřitele, než která byla ve smlouvě o spotřebitelském úvěru uvedena jako doručovací adresa pro tento úkon, lze i tak účinky pro odstoupení považovat za zachované, pokud se takový úkon dostal do sféry věřitele (např. byl zaslán na adresu jeho sídla). V tomto případě však může věřitel odkázat na přičitatelnost takovéto okolnosti spotřebiteli podle § 2918 obč. zák., pokud se např. spotřebitel domáhal škody v důsledku zdnalivě opožděného jednání věřitele v souvislosti s uplatněním práva spotřebitele na odstoupení od smlouvy.

16. Právo spotřebitele na odstoupení od smlouvy je samozřejmě zachováno i v případě, kdy smlouva o spotřebitelském úvěru žádnou informaci o jeho uplatnění neobsahuje, nebo pokud obsahuje informaci zmatečnou, resp. neurčitou či nesrozumitelnou. V takovém případě může spotřebitel využít jakýkoliv prostředek splňující požadavek písemnosti, který zajistí včasné doručení projevu jeho vůle do dispoziční sféry věřitele. Jako inspirace může v takovém případě posloužit i vzorový formulář pro odstoupení od smlouvy obsažený v příloze nařízení vlády č. 363/2013 Sb., o vzorovém poučení o právu na odstoupení od smluv uzavřených distančním způsobem nebo mimo obchodní prostory a vzorovém formuláři pro odstoupení od těchto smluv.

K odst. 3

17. V tomto ustanovení jsou upraveny bezprostřední důsledky uplatnění práva spotřebitele na odstoupení od smlouvy o spotřebitelském úvěru. Odstoupením od smlouvy se závazek podle § 2004 odst. 1 obč. zák. od počátku ruší. Odstoupení má tedy účinky *ex tunc*, čímž obč. zák. převzal koncept § 48 odst. 2 zák. č. 40/1964 Sb., na straně druhé však je tento princip relativizován § 2004 odst. 2 a 3 obč. zák., které mají naopak blíže k odstoupení s účinky *ex nunc* v režimu § 349 odst. 1 obč. zák. Historické rozdíly mezi zákonem č. 40/1964 Sb. a obchodním zákoníkem jsou i jedním z důvodů, proč bylo nutné v zákoně o spotřebitelském úvěru stanovit do určité míry zvláštní úpravu a vlastní pravidla a důsledky odstoupení, aby byla realizace tohoto práva plně v souladu se směrnicí CCD. Cílem této zvláštní úpravy je na straně jedné zajistit, že s odstoupením od smlouvy není spojena žádná sankce pro spotřebitele, a na

straně druhé, že spotřebitelé nebudou moci tento institut využívat jako „bezplatné poskytnutí peněžních prostředků“ na období dosahující až jeden a půl měsíce.

18. V případě, že spotřebitel využil svého práva na odstoupení od smlouvy o spotřebitelském úvěru v zákonem stanovené lhůtě a už došlo k čerpání spotřebitelského úvěru, je spotřebitel povinen bez zbytečného odkladu vrátit věřiteli poskytnuté finanční prostředky. Vedle vrácení samotné jistiny je spotřebitel dále povinen zaplatit věřiteli úroky za dobu, po kterou měl finanční prostředky k dispozici.

19. Aby spotřebitel i bez znalosti finanční matematiky mohl snadno dopočítat částku, kterou má věřiteli v závislosti na době splacení spotřebitelského úvěru v důsledku odstoupení od smlouvy zaplatit, musí smlouva o spotřebitelském úvěru obsahovat informaci o částce úroku splatné na den [srov. výklad k příloze č. 3 odst. 1 písm. n)]. Zde je třeba si uvědomit, že částka úroku splatná na den se nevypočítává jako podíl celkového zaplaceného úroku počtem dnů splacení, ale vypočítává se právě pro účely odstoupení od smlouvy na jejím počátku jako součin poskytnutého spotřebitelského úvěru a počáteční výpůjční úrokové sazby vydělený počtem dnů v roce.

20. Vynásobením částky úroku splatné na den dobou od čerpání do splacení spotřebitelského úvěru vyjádřenou ve dnech spotřebitel snadno dopočítá úroky, které je povinen věřiteli vedle vrácení jistiny zaplatit.

21. Tímto způsobem však nebude možné vypočítat úroky v případě, kdy v důsledku neuvedení některých informací ve smlouvě o spotřebitelském úvěru spotřebitel uplatní právo na odstoupení např. po roce a půl trvání závazku. V tomto druhém případě by podkladem pro vypočítání úroku měla být nejlépe tabulka umožnění poskytnutá věřitelem.

22. Při vrácení peněžních prostředků věřiteli je nutné si uvědomit, že úroky se platí až do okamžiku, kdy došlo ke splnění závazku vrátit poskytnutou jistinu. Spotřebitel při tom musí brát v potaz, že v případě vrácení finančních prostředků prostřednictvím poskytovatele platebních služeb je v souladu s § 1957 odst. 1 obč. zák. (obdobně § 567 zák. č. 40/1964 Sb.) dluh splněn až okamžikem připsání peněžní částky na účet poskytovatele platebních služeb věřitele, tedy nikoliv už podáním příkazu k převodu nebo odepsáním prostředků z účtu spotřebitele u jeho poskytovatele platebních služeb. Podle § 109 odst. 1 zák. o platebním styku je poskytovatel platebních služeb plátce povinen zajistit, aby byly peněžní prostředky připsány na účet poskytovatele platebních služeb příjemce nejpozději do konce následujícího pracovního dne po okamžiku přijetí platebního příkazu. V případě podání příkazu před státním svátkem, v pátek nebo v případě podání příkazu v okamžiku blízko konce provozní doby poskytovatele platebních služeb plátce či po jejím skončení (viz § 104 zák. o platebním styku) musí spotřebitel počítat s tím, že doba převodu peněžních prostředků nebude trvat 1 den, ale více dní, a spotřebitel by tak měl tuto dobu zohlednit ve vrácených úrocích.

23. Pokud spotřebitel v okamžiku odstoupení od smlouvy od věřitele žádný spotřebitelský úvěr nečerpal, nemá věřitel nárok na žádné plnění od spotřebitele.

24. Vrácení jistiny navýšené o úroky za dobu, po kterou měl spotřebitel peněžní prostředky k dispozici, resp. do okamžiku, kdy je vrátil věřiteli, je jediným plněním,

keré může věřitel po spotřebiteli požadovat. Pokud se spotřebitel ve smlouvě o spotřebitelském úvěru zavázal zaplatit věřiteli jakékoliv další plnění (poplatek, náklad, odměna aj.), nemá na něj věřitel v případě odstoupení spotřebitele od smlouvy o spotřebitelském úvěru nárok. Věřitel není oprávněn takové plnění po spotřebiteli požadovat, a pokud jej již spotřebitel věřiteli zaplatil dříve, než došlo k odstoupení od smlouvy, je věřitel povinen takové plnění spotřebiteli vrátit. V opačném případě by se jednalo o bezdůvodné obohacení věřitele (viz § 2991 odst. 2 a § 3002 odst. 1 obč. zák.; § 451 odst. 2 a § 457 zák. č. 40/1964 Sb.).

25. Jedinou výjimkou z tohoto pravidla jsou nevratné poplatky, které věřitel zaplatil orgánům veřejné správy nebo jiným osobám pověřeným výkonem veřejné správy. V praxi se může nejčastěji jednat o notářské poplatky, např. o poplatek za sepsání notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti podle § 71a notářského řádu. Stejně tak se může jednat o poplatek za ověření pravosti podpisu (tzv. legalizace) nebo poplatek za ověření shody opisu nebo kopie s listinou, ať už takový úkon činí notář (viz § 74 a § 73 notářského řádu), nebo jiný orgán, který je k tomuto úkonu podle zákona o ověřování také oprávněný (obecní úřad, krajský úřad). Dále si lze představit např. i poplatek za provedení zápisu (zástavního práva) do katastru nemovitostí. V neposlední řadě pak do této kategorie spadá i odměna soudního znalce provádějícího ocenění nemovitosti použité jako zajištění, neboť i činnost soudního znalce podle zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, je možné považovat za výkon veřejné správy. Pokud některý takovýto poplatek zaplatil věřitel a jejich placení smluvně přenesl na spotřebitele, nemá spotřebitel v případě odstoupení od smlouvy o spotřebitelském úvěru vůči věřiteli žádný nárok na vrácení částky odpovídající zaplacenému poplatku.

PŘÍKLAD:

Dne 3. ledna 2014 uzavřel spotřebitel smlouvu o spotřebitelském úvěru s celkovou výší spotřebitelského úvěru 100 000 Kč a tuto částku celou téhož dne vyčerpal. Spotřebitelský úvěr měl být splacený ve 36 splátkách splatných vždy k 5. dni v měsíci. Úroková sazba byla 15,7% p. a., metoda úročení ACT/365, výše splátky 3 500 Kč. Dne 14. ledna 2014 spotřebitel od smlouvy odstoupil a dne 29. ledna 2014 zaslal věřiteli peněžní prostředky, které byly na účet věřitele připsány dne 30. ledna 2014. Kolik peněz má spotřebitel v takovém případě věřiteli odeslat?

Výše úroku na den se vypočítá podle rovnice: $\text{jistina} \times \text{výpůjční úroková sazba} / \text{délka roku ve dnech}$, tedy $100\,000 \text{ Kč} \times 15,7 \% \text{ p. a.} / 365 \text{ dnů}$. Výsledkem je 43 Kč. Ke splacení spotřebitelského úvěru došlo dne 30. ledna 2014 připsáním prostředků na účet věřitele, spotřebitel měl tedy peníze k dispozici 27 dní. Na úroku je tak spotřebitel povinen zaplatit $27 \times 43 \text{ Kč}$, tedy 1 161 Kč. Stejně tak musí spotřebitel vrátit celou čerpanou jistinu. Celkem tedy musel spotřebitel věřiteli odeslat 101 161 Kč.

K odst. 4

26. Odstoupení od smlouvy o spotřebitelském úvěru nemá přímý dopad jen na smlouvu o spotřebitelském úvěru samotnou, ale i na smlouvy o doplňkových službách související se smlouvou o spotřebitelském úvěru. Okamžikem, kdy spotřebitel uplatní své právo na odstoupení od smlouvy o spotřebitelském úvěru, ze zákona zanikají smlouvy o doplňkových službách. Nehraje přitom roli, zda doplňkovou službu poskytuje věřitel anebo třetí osoba. Pokud však doplňkovou službu poskytuje třetí osoba, ukládá zároveň § 11 odst. 4 povinnost věřiteli ve lhůtě bez zbytečného odkladu tuto třetí osobu o odstoupení od smlouvy o spotřebitelském úvěru informovat. Tuto informační povinnost ukládá zákon věřiteli, jelikož jemu je vždy znám okamžik odstoupení, neboť je jeho adresátem. Stejně tak zákonodárce vycházel z předpokladu, že věřitel má na třetí osobu nějaký kontakt i z toho titulu, že věřitel mohl vystupovat jako zprostředkovatel jednající jménem třetí osoby v souvislosti s doplňkovou službou.

27. Zákon o spotřebitelském úvěru výslovně neuvádí, zda smlouva o doplňkové službě zaniká s účinky od počátku (*ex tunc*) nebo až od okamžiku odstoupení spotřebitele od smlouvy o spotřebitelském úvěru (*ex nunc*). Přiklonit se lze spíše ke druhé možnosti, neboť podle citovaného ustanovení smlouva „zaniká okamžikem odstoupení“, aniž by bylo řečeno, že se „ruší od počátku“. Ke stejnému závěru lze dojít i výkladem čl. 11 odst. 4 CCD, podle něž v případě uplatnění práva spotřebitele na odstoupení od smlouvy o spotřebitelském úvěru „není spotřebitel nadále smlouvou o doplňkové službě vázán“. Z uvedeného je tedy zřejmé, že odstoupení má mít na doplňkovou službu účinky jen do budoucnosti, nikoliv však do minulosti.

28. Ke stejnému závěru ohledně účinků *ex nunc* lze dojít i analogickým výkladem § 14 odst. 3 upravujícího zánik smlouvy o vázaném spotřebitelském úvěru v důsledku uplatnění práva na odstoupení od smlouvy o koupi zboží nebo poskytnutí služby, kdy evropský i tuzemský zákonodárce používají stejnou terminologii („smlouva zaniká“ – pozn. přesnější by bylo označení, že zaniká smluvní vztah, resp. závazek; „spotřebitel není nadále vázán“...), obě ustanovení by tak měla být vykládána stejně.

K odst. 5

29. V souladu s čl. 14 odst. 5 CCD, kterým je upraven princip speciality na úrovni práva EU, je v tomto ustanovení zakotvena aplikační přednost úpravy práva na odstoupení od smlouvy podle zákona o spotřebitelském úvěru oproti úpravě odstoupení od smlouvy v případě smluv o finančních službách uzavíraných na dálku (distančním způsobem) a smluv uzavíraných mimo obchodní prostory obsažené v občanském zákoníku.

30. V souvislosti s přijetím občanského zákoníku nedoznaly změn poznámky pod čarou, přesto je nutné poznámku pod čarou č. 4 odkazující na § 54c zák. č. 40/1964 Sb. chápat jako odkaz na § 1846 obč. zák. a poznámku pod čarou č. 5 odkazující na § 57 zák. č. 40/1964 Sb. považovat za odkaz na § 1829 obč. zák. Tato

ustanovení občanského zákoníku upravující možnost odstoupení od smlouvy v závislosti na způsobu jejího uzavření se v případě smlouvy o spotřebitelském úvěru, k jejímuž uzavření byl použit výhradně prostředek komunikace na dálku nebo jež byla uzavřena mimo obchodní prostory, nepoužijí a v případě odstoupení od takové smlouvy se bude postupovat výlučně podle zákona o spotřebitelském úvěru (ohledně splnění podmínek pro odstoupení od smlouvy, lhůty pro odstoupení, způsobu realizace práva spotřebitele na odstoupení od smlouvy, důsledků odstoupení od smlouvy aj.).

31. Zákon č. 43/2013 Sb. provedl v tomto ustanovení pouze kosmetickou změnu spočívající v opravě gramatické chyby nesprávně vázaného tvaru slova „uzavíraný“.

Z judikatury a rozhodovací praxe finančního arbitra:

1. Odstoupení od smlouvy, ať již ze zákona, nebo na základě ujednání účastníků, bez zřetele na to, zda k odstoupení dojde jednostranným úkonem nebo na základě dohody účastníků, nemůže být porušením smluvní povinnosti, nýbrž jde o výkon práva. To platí i tehdy, odstoupil-li účastník od smlouvy proto, že druhá strana porušila povinnost plynoucí ze smlouvy. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2011, sp. zn. 33 Cdo 1216/2010)**
2. ... znalecké posudky jsou obstarávány za účelem posouzení skutkového stavu případu, jde o prostředek získání odborných poznatků (podkladů) pro to, aby mohlo být vydáno rozhodnutí ve věci samé, které je třeba považovat za jednu z forem výkonu veřejné moci. Vypracování znaleckého posudku je tak pro účely posouzení přiměřenosti doby řízení třeba hodnotit jako součást úřední činnosti orgánu veřejné (státní) moci... **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. listopadu 2010, sp. zn. 30 Cdo 3759/2009)**
3. Odstoupení od smlouvy, ať již ze zákona, nebo na základě ujednání účastníků (§ 48 odst. 1 zák. č. 40/1964 Sb.), které bylo učiněno po právu, mající za následek zrušení smlouvy (§ 48 odst. 2 zák. č. 40/1964 Sb.), však nemůže být kvalifikováno jako porušení povinnosti; jde o výkon práva, který oprávněně osobě podle § 48 odst. 1 obč. zák. náleží (srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 1998 sp. zn. 3 Cdon 1398/96, publikovaný v časopise *Právní rozhledy* č. 4/1999, s. 204). Plně v souladu s uvedeným je právní názor vyslovený v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Cdon 1032/96, neboť i v něm tento soud dovodil, že „opírá-li se odstoupení od smlouvy o konkrétní právní důvod stanovený objektivním právem, resp. smlouvou, nelze hovořit o porušení smluvní povinnosti ve smyslu § 544 odst. 1 zák. č. 40/1964 Sb.“ a že v takovém případě odstoupení od smlouvy nevyvolává důsledek spočívající v povinnosti zaplatit smluvní pokutu. Ujednání, jehož smyslem je sjednání smluvní povinnosti, je tak v rozporu s ustanovením § 544 zák. č. 40/1964 Sb., a tedy absolutně neplatné podle § 39 zák. č. 40/1964 Sb., jak správně namítla dovolatelka. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2004, sp. zn. 32 Odo 1113/2003)**
4. [O]dstoupením od smlouvy o úvěru podle ustanovení § 506 obch. zák. zanikají všechna práva a povinnosti stran z této smlouvy. Zanikají pouze práva, která měl dlužník podle smlouvy vůči věřiteli, a jim odpovídající povinnosti věřitele. Povinnost dlužníka vrátit poskytnuté peněžní prostředky a zaplatit úroky odstoupením od smlouvy nezaniká a věřiteli tedy z tohoto důvodu nemůže vzniknout nová pohledávka podle ustanovení § 351 odst. 2 obch. zák. Odstoupením se mění pouze podmínky, za nichž je dlužník povinen uvedenou povinnost splnit; dlužník nadále není povinen splnit dluh ve lhůtách a za podmínek sjednaných ve smlouvě, ale na požádání věřitele a v plném rozsahu (celou dlužnou částku s úroky). Povinnost dlužníka vrátit věřiteli dlužnou částku s úroky po odstoupení od smlouvy o úvěru podle ustanovení

§ 506 obch. zák. tedy nepředstavuje – jak se mylně domnívá odvolací soud – „sekundární závazek“, ale závazek „původní“, který se odstoupením od smlouvy „modifikoval“ ve své splatnosti (na požádání věřitele se stává splatnou celá pohledávka). [...]

Jestliže k zajištění této pohledávky bylo zřízeno zástavní právo (a tak tomu bylo v projednávané věci), nezaniká tímto odstoupením od smlouvy ani zástavní právo. Po odstoupení od smlouvy od úvěru podle ustanovení § 506 obch. zák. tedy zástavní právo může sloužit k uspokojení pohledávky zástavního věřitele, spočívající ve vrácení dlužné částky s úroky ze zástavy. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. března 2000, sp. zn. 31 Cdo 2851/99)**

5. Finanční arbitř tedy v souvislosti s rovnicí pro výpočet RPSN zastává názor, že daň z převodu nemovitosti ve výši 23 872 Kč se měla v posuzovaném případě promítnout nejen na její levé straně jako plnění dané Navrhovatelem k dispozici ve smyslu § 3 písm. k) zákona o spotřebitelském úvěru (Navrhovatel sám pak určil, jak s ním naložit), ale současně i na její pravé straně, neboť dotčená daň současně tvoří náklad spotřebitelského úvěru, který byl Navrhovatel nucen uhradit bezprostředně po uzavření Smlouvy o úvěru, jak bylo rozvedeno výše.

Skutečnost, že se Instituce zavázala Navrhovatelovi vrátit částku uhrazenou na daň z převodu nemovitosti (poznámka finančního arbitra – k vrácení této částky ve výši 23 872 Kč navíc nemuselo dojít vždy, nýbrž pouze za splnění předem nejistých skutečností), neznamená, že by tato částka neměla být při výpočtu RPSN zohledněna. Finanční arbitř v této souvislosti odkazuje na dokument vypracovaný dne 8. 5. 2012 Evropskou komisí jako vodítko k výkladu Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS [Guidelines on the application of Directive 2008/48/EC (Consumer Credit Directive) in relation to costs and the Annual Percentage Rate of charge], který na straně 15 (předposlední odrážka) uvádí: „The total cost of credit is limited to the costs of credit, and does not include any offsetting income or benefits. These are not covered by Article 3(g). However, it is open to the creditor to disclose such income or benefits separately, subject to this not being misleading to the consumer.“ Tento text lze přeložit následujícím způsobem: „Celkové náklady spotřebitelského úvěru jsou omezeny na náklady spotřebitelského úvěru a nezahrnují žádné započtení příjmů a jiných výhod (benefitů). Tyto příjmy a výhody nespádají pod článek 3(g). Nicméně, věřitel může takové příjmy a výhody (benefity) uvést zvlášť za předpokladu, že tak neučiní pro spotřebitele zavádějícím způsobem.“

Z uvedeného textu vyplývá, že Instituce měla povinnost tyto náklady do výpočtu RPSN zahrnout vždy bez dalšího, tedy i bez ohledu na jejich případnou návratnost, avšak současně mohla Navrhovatele o výhodě spočívající v případném navrácení daně z převodu nemovitosti transparentně a nezavádějícím způsobem informovat, tak aby si Navrhovatel mohl sám vyhodnotit, zda se mu čerpání Úvěru vyplatí být za vyšší sazby RPSN, avšak zároveň se zmíněnou výhodou. Případná výhoda spočívající ve vrácení zaplacené daně proto ani nemá být zahrnuta při výpočtu RPSN na levé straně rovnice jako příjem spotřebitele v okamžiku následujícím po řádném splacení spotřebitelského úvěru. **(rozhodnutí finančního arbitra o námitkách ze dne 26. února 2015 vydané pod evidenčním číslem FA/2094/2015 v řízení vedeném pod registračním číslem 530/SU/2013)**

6. Finanční arbitř uzavírá, že Instituce nesplnila svou informační povinnost ve smyslu odst. 1 písm. f) přílohy č. 3, neboť ve Smlouvě o úvěru neuvadla správnou hodnotu RPSN. Finanční arbitř nezjistil, že by Instituce ve Smlouvě o úvěru chybějící informace týkající se výše RPSN dodatečně Navrhovatelovi poskytla. Finanční arbitř proto uzavírá, že s odkazem na § 11 odst. 1 věta druhá zák. o spotřebitelském úvěru byl Navrhovatel oprávněn od Smlouvy o úvěru odstoupit i po uplynutí lhůty stanovené ve větě první téhož zákonného ustanovení. S ohledem na výše uvedené tak finanční arbitř dospěl k závěru, že Navrhovatel dopisem ze dne 26. 3. 2013 platně odstoupil od Smlouvy o úvěru a na základě tohoto úkonu zanikl smluvní závazkový vztah mezi Navrhovatelem a Institucí ze Smlouvy o úvěru. [...]

Zákon o spotřebitelském úvěru v § 11 odst. 3 obsahuje taxativní výčet těch plnění, která může věřitel po spotřebiteli při odstoupení od smlouvy o úvěru požadovat. Tento výčet konkrétně zahrnuje jistinu, úrok a úhradu nevratných poplatků zaplacených Institucí orgánům veřejné správy nebo osobám pověřeným jejím výkonem. Naopak je v uvedeném ustanovení výslovně vyloučeno, aby věřitel při odstoupení od smlouvy o úvěru požadoval po spotřebiteli jakékoliv další plnění.

Mezi plnění, která tedy může Instituce ve smyslu § 11 odst. 3 zák. o spotřebitelském úvěru po Navrhovateli požadovat, patří podle názoru finančního arbitra poplatek za sepsání notářských zápisů ve výši 3 557,40 Kč (jeho skutečná výše), neboť se jedná o poplatek zaplacený notáři jakožto orgánu veřejné moci pověřeného notářským úřadem ve smyslu § 1 odst. 2 zák. č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti, ve znění pozdějších předpisů, při výkonu notářství. Dále mezi tato plnění finanční arbitr zahrnuje správní poplatky ve výši 2 074 Kč za řízení před katastrálním úřadem, orgánem veřejné moci zřízeným zákonem č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů (úhradu těchto poplatků v řízení před finančním arbitrem prokázala Instituce potvrzením o zaplacení kolkových známek č. 28 a 29).

Rovněž mezi tato plnění patří poplatek za ověření podpisů ve výši 390 Kč, který byl uhrazen dne 20. 2. 2013 městu ..., což prokazuje příjmový pokladní doklad č. ... ze stejného dne, a dále poplatek za vypracování znaleckého posudku ve výši 2 000 Kč, který Instituce uhradila ..., znalci zapsanému v seznamu znalců pověřenému prováděním znalecké činnosti ve smyslu zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. Tento poplatek Instituce uhradila dne 21. 3. 2013, což dokládá výpisem z běžného účtu č. ... za období 27. 2. – 26. 3. 2013. Finanční arbitr je toho názoru, že i poplatek zaplacený za zhotovení znaleckého posudku je poplatek zaplacený osobě pověřené výkonem veřejné správy, neboť citovaný znalecký posudek je opatřen pečeti ve formě úředního razítka s malým státním znakem České republiky, z čehož lze dovodit, že jmenovaný znalec při vyhotovování znaleckého posudku vystupoval v rámci veřejné správy. Nadto byl tento znalecký posudek nezbytným podkladem pro účely daňového řízení v souvislosti se zajišťovacím převodem nemovitosti (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 11. 2010 ve věci 30 Cdo 3759/2009: „... znalecké posudky jsou obstarávány za účelem posouzení skutkového stavu případu, jde o prostředek získání odborných poznatků (podkladů) pro to, aby mohlo být vydáno rozhodnutí ve věci samé, které je třeba považovat za jednu z forem výkonu veřejné moci. Vypracování znaleckého posudku je tak pro účely posouzení přiměřenosti doby řízení třeba hodnotit jako součást úřední činnosti orgánu veřejné (státní) moci...“).

Instituce naopak nemá při vzájemném vypořádání nárok na zaplacení provize za vyřízení úvěru ve výši 60 000 Kč, zaplacení poplatku za dopravu ve výši 4 500 Kč a zaplacení částky ve výši 42,60 Kč (rozdíl mezi skutečnou a účtovanou cenou za notářský zápis), tj. celkem 64 542,60 Kč, neboť tato plnění nelze podřadit pod jistinu, úrok ani úhradu nevratných poplatků zaplacených Institucí orgánům veřejné moci nebo osobám pověřeným jejím výkonem podle § 11 odst. 3 zák. o spotřebitelském úvěru. **(nálezn finančního arbitra ze dne 1. srpna 2014 vydaný pod evidenčním číslem FA/6035/2014 v řízení vedeném pod registračním číslem 530/SU/2013)**

Související ustanovení:

§ 6 – smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, § 20 – správní delikty, příloha č. 3

Související předpisy:

§ 1829, § 1846, § 1957, § 2001 a násl. obč. zák., – § 48, § 54c, § 57, § 567 zák. č. 40/1964 Sb., – § 104, § 109 zák. o platebním styku, – nařízení vlády č. 363/2013 Sb., – § 71a notářského řádu, – zák. o ověřování, – zák. č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících